

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΣΤΑΥΡΟΥ ΜΠΕΝΟΥ ΓΙΑ ΤΗ «ΝΗΣΙΩΤΙΚΟΤΗΤΑ»

1. «Νησιωτικότητα».

Η Ελλάδα είναι μια χώρα κατ' εξοχήν νησιωτική. Σε κάθε νησί υπάρχουν διαφορετικά οικονομικά, κοινωνικά, πολιτικά, πολιτιστικά στοιχεία και χαρακτηριστικά που διαμορφώνουν την ιδιαίτερη φυσιογνωμία του και εμπλουτίζουν ταυτόχρονα την έννοια της «νησιωτικότητας». Συγκεκριμένα, η «νησιωτικότητα», που ορίζεται και καθορίζεται από την εδαφική ασυνέχεια, αφορά τη διαφοροποίηση των κεντρικών - δημοσίων πολιτικών της χώρας για τις νησιωτικές Περιφέρειες, καθώς και την προσαρμογή τους στις ιδιαιτερότητες που χαρακτηρίζουν το νησιωτικό χώρο, προκειμένου οι νησιωτικές Περιφέρειες να παράγουν ισοδύναμο αποτέλεσμα με τις ηπειρωτικές Περιφέρειες.

Οι ηπειρωτικές Περιφέρειες χαρακτηρίζονται από τη συνέχεια του εδαφικού τους χώρου, με αποτέλεσμα τα προγράμματα που σχεδιάζονται και υλοποιούνται εκεί να αναπτύσσονται σε έναν κεντρικό άξονα και να χαρακτηρίζονται από συνοχή. Αντίθετα, τα προγράμματα που σχεδιάζονται στις νησιωτικές Περιφέρειες διαφοροποιούνται κατά περίπτωση και υπαγορεύονται από τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά κάθε νησιωτικού χώρου. Συνεπώς, το έργο και η αποστολή των νησιωτικών Περιφερειών διαφοροποιούνται από αυτά των ηπειρωτικών Περιφερειών.

Ο κομβικός ρόλος, λοιπόν, των νησιωτικών Περιφερειών είναι αφ' ενός η διασφάλιση της συνομιλίας ανάμεσα στο Κεντρικό Κράτος και το Υπουργείο Ναυτιλίας και Νησιωτικής Πολιτικής με τα νησιά, αφ' ετέρου η διαχείριση μιας διπλής πρόκλησης:

1. Να αντιμετωπίσουν το κάθε νησί ως ξεχωριστή οντότητα, σεβόμενες απόλυτα τις ιδιαιτερότητές του.
2. Να ευνοήσουν με τις δράσεις τους το μέγιστο αγαθό που μπορεί να επιτευχθεί προς όφελος των νησιών: τις αρχές και τις πολιτικές της νησιωτικότητας.

Στο άρθρο 101, παράγραφο 4 του Συντάγματος της Ελλάδας σχετικά με τη νησιωτικότητα, επισημαίνεται η εξής υποχρέωση του νομοθέτη: *«Ο κοινός νομοθέτης και η Διοίκηση, όταν δρουν κανονιστικά, υποχρεούνται να λαμβάνουν υπόψη τις ιδιαίτερες συνθήκες των νησιωτικών και ορεινών περιοχών, μεριμνώντας για την ανάπτυξή τους»*. Κατά τη χάραξη, δηλαδή, οποιασδήποτε πολιτικής για τα νησιά θα πρέπει να λαμβάνεται υπ' όψιν η ιδιαιτερότητά τους. Επιπλέον, με το κεφάλαιο Ζ' «Ζητήματα Νησιωτικής Πολιτικής» (άρθρα 32-34) του νόμου 4150/2013 ρυθμίζονται θέματα που άπτονται της εφαρμογής της αρχής της νησιωτικότητας.

Η αρχή της νησιωτικότητας μπορεί να εφαρμοστεί σε πολλούς τομείς, όπως:

1. η βελτίωση της ακτοπλοϊκής σύνδεσης - διασυνδεσιμότητας των νησιών,
2. η ενίσχυση των συστημάτων μεταφοράς προϊόντων και υπηρεσιών στα νησιά,

3. η εξασφάλιση ποιοτικών υπηρεσιών υγείας για τις νησιωτικές κοινωνίες, μέσω της υγειονομικής θωράκισης των νησιών και τη διαφοροποίηση της πολιτικής υγείας (ενίσχυση πρωτοβάθμιας περίθαλψης),
4. η αναβάθμιση της εκπαίδευσης σε όλες τις βαθμίδες της και η ενίσχυση της τηλε-εκπαίδευσης,
5. η γεφύρωση του ψηφιακού χάσματος των νησιών μέσω της ανάπτυξης εφαρμογών τηλεματικής (όπως για παράδειγμα τηλεδιάσκεψη, τηλεϊατρική, τηλε-εργασία, τηλε-εκπαίδευση) που έχουν ως στόχο την παροχή ποιοτικών υπηρεσιών προς όφελος του κοινωνικού συνόλου των νησιωτικών –και πολλές φορές απομακρυσμένων – περιοχών,
6. η ανάπτυξη δράσεων με στόχο την προώθηση της «καθαρής ενέργειας», δηλαδή την παραγωγή ενέργειας που θα βασίζεται σε μεγάλο βαθμό στις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας (π.χ. άνεμο, νερό και γεωθερμία), οι οποίες αφθονούν κατά κόρον στις νησιωτικές περιοχές,
7. η ανάπτυξη της «νησιωτικής επιχειρηματικότητας» και η προώθηση της καινοτομίας στις επιχειρήσεις της γαλάζιας οικονομίας κ.α.,
8. ο εκσυγχρονισμός των συστημάτων ασφάλειας – άμυνας των νησιών.

2. Η φιλοσοφία των ολιστικών προγραμμάτων Πολιτιστικού Τουρισμού.

Οι Ολοκληρωμένες Χωρικές Επενδύσεις (Ο.Χ.Ε.) αποτελούν εργαλείο ολοκληρωμένης χωρικής ανάπτυξης για την εφαρμογή αναπτυξιακών στρατηγικών συγκεκριμένων χωρικών ενοτήτων, οι οποίες, είτε παρουσιάζουν συγκεκριμένα προβλήματα που πρέπει να αντιμετωπιστούν με συνολικό τρόπο, είτε διακρίνονται από σημαντικές αναπτυξιακές δυνατότητες, οι οποίες μπορούν να αξιοποιηθούν και να μεγιστοποιηθούν με βάση ένα ολοκληρωμένο αναπτυξιακό σχέδιο. Μάλιστα, στο σχεδιασμό του Ε.Σ.Π.Α. 2021-2027 οι ολοκληρωμένες χωρικές επενδύσεις με το Στόχο Πολιτικής 5 (ΣΠ5), αποτελούν πλέον διακριτό στόχο πολιτικής.

Στο πλαίσιο του παραπάνω στόχου πολιτικής πρέπει να ενισχύσουμε και υλοποιήσουμε ολιστικά προγράμματα πολιτιστικού τουρισμού (πολιτιστικές – περιβαλλοντικές διαδρομές και πολιτιστικά πάρκα), τα οποία θα υποστηρίξουν την ένταξη των μνημείων στο κέντρο της ζωής, της αειφορίας και της βιώσιμης ανάπτυξης.

Επιπλέον, είναι σημαντικό για την εξασφάλιση της λειτουργικότητας, συνοχής και κυρίως της βιωσιμότητας μιας Ο.Χ.Ε., η υιοθέτηση δυο νέων θεσμών, της «συστάδας (cluster) επιχειρήσεων» και του φορέα διαχείρισης προορισμού (D.M.M.O.). Ο πρώτος θεσμός, το cluster, είναι μια εθελοντική, συλλογική, πρωτοβουλία για τη δικτύωση των επαγγελματιών της περιοχής που σχεδιάζεται η Ο.Χ.Ε. και επιτρέπει την εξασφάλιση της συμμετοχής της τοπικής επιχειρηματικότητας στη βάση ενός κοινά αποδεκτού Τοπικού Συμφώνου Ποιότητας. Ο D.M.M.O., από την άλλη, λειτουργεί ως ο κατάλληλος μηχανισμός για τη διακυβέρνηση και την άρτια λειτουργία του προγράμματος.

3. Ο σχεδιασμός μιας ολοκληρωμένης πολιτικής για τη νησιωτική Ελλάδα.

Για το σχεδιασμό μιας ολοκληρωμένης πολιτικής για τη νησιωτική Ελλάδα απαιτείται η συνέργεια μεταξύ τριών θεσμών - πυλώνων: α) του Υπουργείου Ναυτιλίας και Νησιωτικής Πολιτικής, β) των νησιωτικών Περιφερειών και γ) των Δήμων των νησιωτικών Περιφερειών. Ο ρόλος τους αποσαφηνίζεται παρακάτω:

1^{ος} πυλώνας: το Υπουργείο Ναυτιλίας και Νησιωτικής Πολιτικής.

Με τον πρόσφατο [Νόμο υπ' αρ. 4770 / 29-01-2021](#) (ΦΕΚ: τεύχος Α', αρ. φύλλου 15) θεσμοθετείται περαιτέρω η διαμόρφωση πολιτικής για τη νησιωτική Ελλάδα και οριοθετούνται οι αρμοδιότητες του Υπουργείου Ναυτιλίας και Νησιωτικής Πολιτικής.

Στο άρθρο 1 του παραπάνω νόμου αναφέρεται ότι:

- 1. Αντικείμενο του νόμου είναι ο καθορισμός του πλαισίου για τον σχεδιασμό και την εξειδίκευση των κατευθύνσεων της εθνικής στρατηγικής για την ολοκληρωμένη θαλάσσια πολιτική στον νησιωτικό χώρο, τον προσδιορισμό των βιώσιμων αναπτυξιακών πολιτικών και προγραμμάτων χρηματοδότησης που συνδέονται με τη θαλάσσια οικονομία και τη νησιωτικότητα, καθώς και τον συντονισμό κρίσιμων δημοσίων πολιτικών που συνδέονται με τον θαλάσσιο χώρο, υπό το πρίσμα της αειφορίας και της βιώσιμης ανάπτυξης σύμφωνα με την κείμενη εθνική και ευρωπαϊκή νομοθεσία, καθώς και τους στόχους βιώσιμης ανάπτυξης του Ο.Η.Ε. (Ατζέντα 2030).*
- 2. Το Υπουργείο Ναυτιλίας και Νησιωτικής Πολιτικής, σε συνεργασία με τα συναρμόδια Υπουργεία και τους φορείς σχεδιασμού και προγραμματισμού που είναι υπεύθυνοι για την κατάρτιση τομεακών, περιφερειακών και τοπικών προγραμμάτων, όπως δήμοι, περιφέρειες, επιμελητήρια, θεσμικοί φορείς κοινωνίας των πολιτών, ακαδημαϊκά ιδρύματα και ερευνητικά ινστιτούτα, φορείς εκπροσώπησης κοινωνικών και παραγωγικών τομέων: α) Θεσμοθετεί και παρακολουθεί στρατηγικές, σχέδια, προγράμματα και δράσεις που σχετίζονται με τη θαλάσσια οικονομία και τον νησιωτικό χώρο, λαμβάνοντας τη σύμφωνη γνώμη του Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων για ζητήματα αλιείας και υδατοκαλλιέργειών. β) Μεριμνά για την υιοθέτηση ολοκληρωμένου και συνεκτικού σχεδίου δράσης για την αντιμετώπιση των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών και της έντονης διαφοροποίησης του νησιωτικού οικονομικού και κοινωνικού χώρου, με ιδιαίτερη έμφαση στις ειδικές κατηγορίες του νησιωτικού χώρου, όπως τα μικρά νησιά ή νησιά που αντιμετωπίζουν συνδυαστικά χωρικές, οικονομικές, κοινωνικές-πληθυσμιακές και περιβαλλοντικές προκλήσεις, καθώς και τις ευάλωτες ομάδες του νησιωτικού πληθυσμού, συμπεριλαμβανομένων των ατόμων με αναπηρία ή/και χρόνιες παθήσεις, λαμβάνοντας τη*

σύμφωνη γνώμη του Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων για ζητήματα αλιείας και υδατοκαλλιεργειών.

Ο παραπάνω νόμος, ο οποίος αποτελεί το «νομοθετικό» σκέλος του διαμορφούμενου μετασχηματισμού της δημόσιας πολιτικής για τη νησιωτικότητα, προσφέρει το πλαίσιο για τη διασφάλιση τριών επιπλέον νέων χρηματοδοτικών εργαλείων («Πρόγραμμα Νέαρχος», «Πρόγραμμα Χρηματοδότησης Νησιωτικής Επιχειρηματικότητας» και «Ταμείο Θαλάσσιας – Γαλάζιας Οικονομίας») που αφορούν την ενίσχυση κρίσιμων δημοσίων έργων, τη στήριξη του νησιώτη επιχειρηματία και την προώθηση καινοτομίας στις επιχειρήσεις της γαλάζιας οικονομίας. Κυρίως, όμως, ο νόμος περιλαμβάνει τη θέσπιση μηχανισμών για τη διακυβέρνηση μιας Εθνικής Στρατηγικής για την Ολοκληρωμένη Θαλάσσια Πολιτική στο Νησιωτικό Χώρο.

Επιπλέον, το Υπουργείο Ναυτιλίας και Νησιωτικής Πολιτικής καλείται να εφαρμόσει ολοκληρωμένες νησιωτικές πολιτικές, αξιοποιώντας τομεακά, περιφερειακά και τοπικά προγράμματα (π.χ. Π.Ε.Π. - Ε.Σ.Π.Α. 2021-2027, Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων, Εθνικό Σχέδιο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας - Recovery Resilience Facility, Ταμείο Δίκαιης Αναπτυξιακής Μετάβασης, Ευρωπαϊκό Ταμείο Θάλασσας και Αλιείας, πρόγραμμα «ΑΝΤΩΝΗΣ ΤΡΙΤΣΗΣ», Ιδιωτικοί πόροι κ.α.).

Στο σημείο αυτό, αξίζει να αναφερθεί πως αναδινύεται η ιστορική ευκαιρία για την δημιουργία μιας ενιαίας Ο.Χ.Ε. στον ελληνικό νησιωτικό χώρο. Εξάλλου, το Υπουργείο εργάζεται πάνω στο σχεδιασμό μιας Ολοκληρωμένης Εδαφικής Επένδυσης για την προώθηση της εδαφικής στρατηγικής για την ολοκληρωμένη ανάπτυξη του νησιωτικού χώρου.

Στο πλαίσιο αυτό η Επιτελική Δομή του Υπουργείου ανέθεσε μια σειρά μελετών στο Πανεπιστήμιο Πειραιά, με τίτλο *«Επιστημονική Υποστήριξη και Τεκμηρίωση κατά τον Σχεδιασμό και την Κατάρτιση του Αναπτυξιακού Προγραμματισμού του Υπουργείου Ναυτιλίας και Νησιωτικής Πολιτικής με έμφαση στην ολοκληρωμένη θαλάσσια πολιτική και το νησιωτικό χώρο στο πλαίσιο της νέα προγραμματικής περιόδου 2021-2027»*.

Η ενιαία Ο.Χ.Ε. στον ελληνικό νησιωτικό χώρο αποτελεί ένα χαρακτηριστικό παράδειγμα μιας και μόνο δια-περιφερειακής Ο.Χ.Ε για τον ελληνικό χώρο που απαντά στις ιδιαιτερότητες που παρουσιάζει η νησιωτικότητα, καθώς τα νησιά συνθέτουν μια ειδική, μειονεκτική, διαπεριφερειακή, με ομοιογενή χαρακτηριστικά και κοινές προκλήσεις στον ελλαδικό χώρο.

Σύμφωνα με την παραπάνω μελέτη οι προτεραιότητες μιας Ολοκληρωμένης Εδαφικής Επένδυσης στα νησιά θα πρέπει να είναι οι εξής:

Π1: προώθηση του καινοτόμου και έξυπνου μετασχηματισμού του παραγωγικού συστήματος των νησιών.

Π2: προστασία του περιβάλλοντος και ενδυνάμωση της πράσινης, της γαλάζιας και της κυκλικής οικονομίας στα νησιά.

Π3: ενίσχυση της μεταφορικής και ψηφιακής συνδεσιμότητας των νησιών.

Π4: προώθηση της κοινωνικοοικονομικής ένταξης και ανάπτυξη του ανθρώπινου δυναμικού των νησιών.

Π5: θαλάσσια προστασία, ασφάλεια και επιτήρηση.

2^{ος} πυλώνας: οι νησιωτικές Περιφέρειες.

Αρχικά, θα πρέπει να διευκρινίσουμε ότι οι αμιγώς νησιωτικές Περιφέρειες της χώρας είναι η Περιφέρεια Κρήτης, Ιονίων Νήσων (συμπεριλαμβανομένης της Λευκάδας), Βορείου Αιγαίου και Νοτίου Αιγαίου.

Οι παραπάνω Περιφέρειες θα πρέπει να αναζητήσουν τις βέλτιστες οδούς, προκειμένου οι αρχές της νησιωτικότητας να μεταφραστούν σε συγκεκριμένα προγράμματα στο πλαίσιο του νέου Ε.Σ.Π.Α. της περιόδου 2021-2027, με απώτερο στόχο να παραχθεί το ισοδύναμο αποτέλεσμα που παράγεται και στις ηπειρωτικές Περιφέρειες και να αναβαθμιστεί η ποιότητα της καθημερινής ζωής των μονίμων κατοίκων και επισκεπτών των νησιών.

Οι Νησιωτικές Περιφέρειες θα είναι ο κεντρικός διανοητικός, προγραμματικός και χρηματοδοτικός πόλος, ο οποίος καλείται να ενθαρρύνει το κεντρικό κράτος και το Υπουργείο Νησιωτικής Πολιτικής να σχεδιάσει και να επιταχύνει την εφαρμογή νησιωτικών πολιτικών. Επιπλέον, οι Περιφέρειες αυτές θα πρέπει να ενισχύουν τους Δήμους στις νησιωτικές περιοχές όχι μόνο χρηματοδοτικά, διαχειριστικά και τεχνοκρατικά, αλλά κυρίως πνευματικά για να εφαρμόσουν σωστά ως δικαιούχοι τα έργα και τις δράσεις που θα τους αναλογούν από τα Π.Ε.Π. της περιόδου 2021-2027.

Οι Νησιωτικές Περιφέρειες, λοιπόν, θα κληθούν να μεταμορφωθούν σε πνευματικούς ηγέτες – πυλώνες της νησιωτικότητας και των ολιστικών προγραμμάτων, καθώς και να αναπτύξουν μηχανισμούς για την υποστήριξη των παραπάνω ιδεών. Τέλος, οι τρεις νησιωτικές περιφέρειες πέραν του καθαρά διαχειριστικού ρόλου τους για το σχεδιασμό και την υλοποίηση των προγραμμάτων Ε.Σ.Π.Α. θα πρέπει να αναπτύξουν και μια δομή διαρκούς υποστήριξης των Δήμων για τη μύησή τους στη φιλοσοφία των ολιστικών προγραμμάτων, αλλά και για την υποστήριξη δυο νέων θεσμών, της «συστάδας (cluster) επιχειρήσεων» και του φορέα διαχείρισης προορισμού (D.M.O.).

3^{ος} πυλώνας: οι Δήμοι των νησιωτικών Περιφερειών.

Οι Δήμοι που εντοπίζονται γεωγραφικά στις νησιωτικές Περιφέρειες θα πρέπει να προετοιμαστούν πνευματικά και προγραμματικά, και με την αρωγή της Περιφέρειας, να ξεφύγουν από τη λογική των μεμονωμένων έργων και υποδομών και να εμποτιστούν από τη μαγεία των «συνεργειών» και των Ολιστικών Προγραμμάτων, αξιοποιώντας το πλούσιο πνευματικό κεφάλαιο και τις ειδικές ευρωπαϊκές και εθνικές πολιτικές για τα νησιά.

Στόχος θα πρέπει να είναι η αξιοποίηση των ειδικών χρηματοδοτικών προγραμμάτων για τις νησιωτικές περιοχές και του Ταμείου Δίκαιης Μετάβασης.

Πιο συγκεκριμένα, σύμφωνα με τη 2η Εγκύκλιο κατάρτισης των περιφερειακών προγραμμάτων ΕΣΠΑ 2021 – 2027 και την εξειδίκευση του Στόχου Πολιτικής 5, προβλέπεται ο σχεδιασμός και η υλοποίηση ολοκληρωμένων παρεμβάσεων σε 4 κατηγορίες περιοχών (Επιλογές Πολιτικής) προάγοντας την οικονομική, κοινωνική και περιβαλλοντική ανάπτυξη τους. Η 3η κατηγορία προβλέπει: *«Την εφαρμογή ολοκληρωμένων στρατηγικών στις νησιωτικές περιοχές και συμπλέγματα νησιών που στοχεύουν στη βιώσιμη ανάπτυξη, στην προσβασιμότητα, στην ανάδειξη της πολιτιστικής κληρονομιάς και στην αξιοποίηση των προοπτικών τους. Επιδιώκεται κατά προτεραιότητα η άρση της γεωγραφικής απομόνωσης, η αειφόρος ανάπτυξη σε τοπικό επίπεδο και η διασφάλιση ποιοτικών συνθηκών διαβίωσης. Για την επίτευξη αυτών δίνεται έμφαση στις επενδύσεις στις υποδομές - ιδιαίτερα λιμενικές - (που δεν προτεραιοποιούνται από το ΣΠ3) για τη διασύνδεση μεταξύ των νησιών, και την εφαρμογή ολιστικών παρεμβάσεων που προωθούν την κυκλική οικονομία, την ενεργειακή και ψηφιακή μετάβαση, την τοπική επιχειρηματικότητα και την ανάδειξή τους ως τουριστικών προορισμών».*

Επιπλέον, πρέπει να αξιοποιηθεί στις δράσεις των Δήμων ο στόχος πολιτικής (ΣΠ2) του ΕΣΠΑ 2021 – 2027: *«Μια πιο πράσινη χαμηλών εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα και ανθεκτική Ευρώπη μέσω της προώθησης της καθαρής και δίκαιης ενεργειακής μετάβασης, των πράσινων και γαλάζιων επενδύσεων, της κυκλικής οικονομίας, της προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή και της πρόληψης και διαχείρισης κινδύνων»*, ο οποίος περιλαμβάνει μεταξύ άλλων πολιτικές που αφορούν τη βελτίωση της ενεργειακής απόδοσης σε όλους τους τομείς, την προώθηση της αυτονομίας με χρήση των Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας, τη μετάβαση των νησιών σε καθαρές μορφές ενέργειας, την αναβάθμιση δικτύων μεταφοράς και διανομής, την ανάπτυξη κέντρων ενεργειακού ελέγχου και «έξυπνων» ενεργειακών συστημάτων και την αποθήκευση σε τοπικό επίπεδο, την προώθηση πρακτικών αλιείας χαμηλών εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα, την ορθολογική και βιώσιμη διαχείριση των υδάτινων πόρων (συμπ. θαλάσσιων), προκειμένου να διασφαλιστεί η καθολική πρόσβαση σε επαρκές και καλής ποιότητας νερό, με έμφαση σε απομακρυσμένα και μικρά νησιά κ.α.

Τέλος, σημαντική είναι και η αξιοποίηση του στόχου πολιτικής 3 (ΣΠ3): *«Μια πιο διασυνδεδεμένη Ευρώπη μέσω της ενίσχυσης της κινητικότητας και των περιφερειακών διασυνδέσεων Τεχνολογιών Πληροφορικής και Επικοινωνιών»*. Σύμφωνα με τον παραπάνω στόχο στις βασικές προτεραιότητες περιλαμβάνονται πολιτικές που αφορούν την νησιωτικότητα, όπως η εξασφάλιση της ψηφιακής συνδεσιμότητας με όρους υπερυψηλής ταχύτητας για τους πολίτες και τους κοινωνικοοικονομικούς φορείς μέσω υποθαλάσσιων δικτύων, η υποστήριξη της διάχυσης υπηρεσιών υπερυψηλής ταχύτητας και η ανάπτυξη ασύρματων δικτύων 5G σε αστικά κέντρα και βασικούς άξονες οδικών και σιδηροδρομικών μεταφορικών δικτύων και θαλάσσιων οδών με την απαιτούμενη αναβάθμιση σταθερών δικτυακών υποδομών, η ολοκλήρωση/αναβάθμιση υποδομών του βασικού και αναλυτικού οδικού δικτύου στην ηπειρωτική και νησιωτική χώρα, η

προτεραιότητα στις θαλάσσιες μεταφορές μέσω της βελτίωσης της εξυπηρέτησης των νησιών με έμφαση στη διασύνδεση μεταξύ τους και με την ηπειρωτική χώρα.

4. Πρόταση για την ανάπτυξη της νησιωτικότητας στο πλαίσιο του Ε.Σ.Π.Α. 2021-2027.

Αξιοποιώντας τη μέχρι σήμερα τεχνογνωσία που έχει αποκτηθεί σε επίπεδο τοπικής και περιφερειακής ανάπτυξης στη χώρα για τον σχεδιασμό Ολιστικών Προγραμμάτων, υπογραμμίζουμε την ανάγκη ενίσχυσης της νησιωτικότητας και της προώθησης πολιτικών που να τη διασφαλίζουν. Ο παραπάνω σχεδιασμός προτείνουμε να λαμβάνει υπ' όψιν τους τρεις πυλώνες που προαναφέρθηκαν: α) το Υπουργείο Ναυτιλίας και Νησιωτικής Πολιτικής, β) τις νησιωτικές Περιφέρειες και γ) τους Δήμους των νησιωτικών Περιφερειών.

Επιπλέον, προκειμένου να επιτευχθεί η ανάπτυξη της νησιωτικότητας στο πλαίσιο του Ε.Σ.Π.Α. 2021-2027 ο σχεδιασμός θα πρέπει να διαρθρώνεται σε δύο επίπεδα:

- 1) τον υπερκείμενο σχεδιασμό της κεντρικής πολιτικής του κράτους για τη νησιωτικότητα, διαμέσου του Υπουργείου Ναυτιλίας και Νησιωτικής Πολιτικής, το οποίο έχει ως αποστολή το σχεδιασμό και την εφαρμογή πολιτικών που εξειδικεύονται στα νησιά,
- 2) τον υποκείμενο σχεδιασμό μέσω των ολιστικών προγραμμάτων που υλοποιείται από τις νησιωτικές Περιφέρειες και τους νησιωτικούς Δήμους.

Καταλήγοντας, για την επίτευξη των παραπάνω, προτείνουμε τη δημιουργία μιας εθνικής - ενιαίας Ο.Χ.Ε. στον ελληνικό νησιωτικό χώρο που θα προάγει την πολιτική της «νησιωτικότητας», με κύριο «ενορχηστρωτή» της το Υπουργείο Ναυτιλίας και Νησιωτικής Πολιτικής. Η παραπάνω Ο.Χ.Ε. είναι κρίσιμο να «συνομιλεί» και να συνυπάρχει λειτουργικά και προγραμματικά με τις αναπτυξιακές πρωτοβουλίες που σχεδιάζονται και εφαρμόζονται τοπικά σε κάθε νησί, μέσω της συνέργειας των νησιωτικών Περιφερειών και Δήμων. Η πρότασή μας μπορεί να συνοψιστεί στη φράση: *«Κάθε Δήμος σε κάθε νησί (μικρός ή μεγάλος) θα πρέπει να έχει 1 cluster και ένα DMMO».*